

Під захистом Пресвятої Богородиці

СВЯТО Покрови Пресвятої Владичиці нашої Богородиці й Приснодіви Марії, яке Православна Церква відзначає 14 жовтня, особливо шановане в Україні. Цього дня у храмах лунають найсвітліші величання Божій Матері: "Пречиста Богородице! Ти для скорботних – велика заступниця, негайна помічниця, спасіння та опора людства, море ласки, джерело Божої мудрости, покров для світу..."

Покрова Пресвятої Богородиці була одним з найголовніших свят у запорізьких козаків, які вважали її своєю покровителькою. Нині в день свята у церквах обов'язково молитовно згадують останнього кошового отамана Запорозької Січі – праведного Петра (Калнишевського) Багатостраждального.

ЗПДНО із церковним переданням, у 910 році Богородиця явилася віруючим, які молилися у Влахернському храмі в Константинополі. У цій церкві зберігалися риза Богоматері, омофор (покривало для голови) і частина пояса. У недільний день під час всенічного бдіння люди молилися в храмі про позбавлення їх від ворогів, які взяли місто в облогу. Серед парафіян був святий Андрій, Христа ради юродивий, зі своїм учнем Епіфанієм. Несподівано вони побачили, як по небу йде Пресвята Богородиця. Вона була осяяна світлом, поруч із Нею перебували Іоан Предтеча, Іоан Богослов, ангели й святі.

Пречиста Марія довго молилася у Влахернському храмі перед престолом, а потім зняла з голови велику хустку – омофор – і широко розпростерла її над вірянами, засвідчивши їм свою опіку і поміч. Коли видіння зникло, новина про чудо швидко рознеслася по всьому місту, й вороги відступили від Константинополя.

ВІДДАЮЧИ данину чудесній події із порятунку столиці Візантії, у нашому народі на Покрову здавна молилися про захист своєї оселі, своєї родини та рідної землі. У хаті над вхідними дверима господиня розвішувала вишитий рушник, який до цього прикрашав ікону Богородиці. Постояти під ним, вирушаючи з дому до церкви, мали всі домочадці – щоб бути здоровими.

У селах заможні люди з нагоди свята пригощали обідами бідних і старців. Немічним розносили куліш і гостинці по хатах. Це були вияв християнського милосердя та турбота про кожного члена громади.

Час після Покрови (або Трьогої Пречистої) вважався найкращим для весіль, адже врожай уже зібраний, тож можна поринути в клопоти про одруження молодих. Дівчата, які мріяли взяти шлюб саме цього року, обов'язково йшли на богослужіння до церкви й просили: "Свята Покрівонько, покрий мені голівоньку".

У СУЧАСНІЙ Україні найстаріша Покровська церква знаходиться у селі Сутківці Хмельницької області, вона зведена у 1467 році як фортеця.

На землях сучасної Полтави в XVII – XVIII столітті діяв Покровський жіночий монастир. Пізніше його назви – Пушкарівський Покровський, а з 1762 року – Пушкарівський Вознесенський. На се-

редину XIX століття від обителі, закритої у 1815 році, лишилася тільки Вознесенська церква.

На початку XX століття у Полтаві постала дерев'яна Свято-Покровська церква, перенесена сюди з сумських Ромнів. Первісно храм будувався протягом 1764 – 1770 років, зокрема коштом Петра Калнишевського. Загинув шедевр сакрального зодчества в 1943-му.

Новий Свято-Покровський храм споруджений у Полтаві в 1996 році, в мікрорайоні Сади-2. Церква традиційно українська, барокова, козацької або мазепинської архітектури. Це був перший православний храм, споруджений у Полтаві після 70 років руйнації

Києві митрополит Переяслав-Хмельницький і Білоцерківський Епіфаній (нині – Предстоятель Православної Церкви України) та голова Синодального управління військового духовенства митрополит Іоан (Яременко) освятили ікону Пресвятої Богородиці – покровительки українських воїнів роботи іконописця Юрія Нікітіна. На іконі – зображення Божої Матері, яка тримає в руках омофор і покриває ним українських захисників різних епох. Це, зокрема, святий рівноапостольний князь Володимир Великий, Гетьман України Іван Мазепа в похідних військових латах, січові козаки, старшини Армії УНР в одностроях Третьої "Залізної" дивізії, козак полку Чорних

Лубенського полку, на Гетьманщині (нині це село Роменського району Сумської області). У восьмилічному віці, слідом за старшим братом Андрієм, пішов на Запорозьку Січ. Там навчався у школі при Покровській церкві, згодом пройшов шлях від зброносця-джури до козацького ватажка.

У 1752 році Калнишевський згадується як похідний полковник. У 1762-му його вперше обрали кошовим отаманом. Надалі таку довіру запорожці виявляли до нього десять разів поспіль, зокрема і всупереч царській волі.

Кошовий Калнишевський намагався відстоювати українські вольності на переговорах спочатку з імператрицею Єлизаветою, потім з Катериною II.

засвідчив свій блискучий талант полководця. Діями козацьких полків і флоту Калниш врятував регулярну російську армію графа Румянцева під Ларгою і Кагулом, брав участь в штурмах Бендер, Ізмаїла, у взятті Перекопа. Військо Запорозьке в цілому відзначилося в боях за турецькі фортеці Очаків і Сілістрію, в рейдах по кримських тилах і зайняло добре укріплену фортецю Кафу (центр работоргівлі).

У червні 1775 року, вночі, за попередньо схваленим на засіданні російського уряду (з подачі князя Потьомкіна) планом 100-тисячне військо Запорозьке ще з цієї війни не повернулося. Російські воєводи розграбували військову скарбницю, припаси, архів, церкву...

Бачачи нерівне співвідношення сил (у самій Січі було лише кількасот козаків), запорозький отаман Петро Калнишевський абсолютно свідомо приніс себе в жертву, відмовившись від опору і марного кровопролиття. Життя побратимів були збережені, а на нього чекав страдницький Соловецький хрест.

Як російський "державний злочинець" Калнишевський був засланий на довічне ув'язнення в Соловецький монастир, де й провів 25 років. 17 із них кошовий отаман був по суті живцем замурований у камері Прядильної башти, як у "кам'яному мішку", жив у темній глибокій ямі на хлібі й воді. І, можливо, й згадував, як його "кращий друг" Григорій Потьомкін просив записати його в "запорозькі козаки" (1772 р.), а "матінка-цариця" "із материнською ніжністю і щедрістю" обіцяла запорожцям золоті гори й вольності перед походом на Крим у 1774–1775 роках.

За загальною амністією нового російського імператора Олександра I у 1801 році був помилуваний і 110-річний Петро Калнишевський. Відмовившись від дарованої йому "волі", мученик попросив дозволу дожити віку в обителі. Помер останній кошовий отаман на 113 році життя.

Перший в Україні храм святого праведного Петра Багатостраждального було освячено в 2015 році у знакомому для історії українського визвольного руху місці – в Холодному Яру, на хуторі Буда колишнього Чигиринського району Черкаської області.

Підготувала Вікторія КОРНЄВА.

богоборчою владою християнських святинь.

У 2018 році нижнє приміщення Покровської церкви присвятили пам'яті святого праведника Петра Калнишевського.

УКРАЇНСЬКІ козаки шанували Покрову Пресвятої Богородиці як свою покровительку. На кожній Січі незмінно будували церкву на честь Покрови. На іконах козаки зображали себе й Божу Матір, що захищала їх від ворогів. Таку святиню брали в походи й вірили, що вона обов'язково допоможе. Саме на Козацьку Покрову (так називали свято) в українських лицарів відбувалися вибори нового отамана та освячення зброї, яку шанували не менше, ніж національні традиції.

На знак відродження і віри, і звичаїв нашого народу в 2017 році в Михайлівському Золотоверхому монастирі у

запорозьців, воїни Української Галицької армії, Української Повстанської армії, борець "Самооборони Майдану", воєводи добровольчих батальйонів, сучасні українські воїни АТО, які зібралися навколо постаті небесного покровителя українського воїнства Архистратига Божого Михаїла.

Пізніше святий образ був доправлений військовими священниками у зону АТО, для духовних потреб військовослужбовців.

У 2008 році Помісний Собор Української Православної Церкви Київського Патріархату з нагоди 1020-ліття Хрещення Київської Русі-України благословив приєднати праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського) до лику святих (пам'ятний день – 14 жовтня).

Народився майбутній подвижник, імовірно, в 1691 році в селі Пустовий-

✓ Свято-Покровський храм у Полтаві.

✓ Перший в Україні храм Праведного Петра Багатостраждального.